

PETA MEĐUNARODNA INTERDISCIPLINARNA KONFERENCIJA O KLINIČKOJ SUPERVIZIJI

Buffalo, SAD, 11. - 13. lipnja 2009.

Studij za socijalni rad Sveučilišta u Buffalu (School of Social Work, University of Buffalo) po peti put zaredom organizirao je međunarodnu interdisciplinarnu konferenciju o kliničkoj superviziji (*The Fifth International Interdisciplinary Conference on Clinical Supervision*). Zanimljivo je napomenuti da ove godine Studij za socijalni rad u Buffalu obilježava 75 godina od svog osnutka što ga stavlja u skupinu starijih studija za socijalni rada u Sjedinjenim Američkim Državama.

Kontinuirani interes Studij za socijalni rad Sveučilišta u Buffalu za kliničku superviziju je ponajviše vezan uz rad nedavno umirovljenog profesora Lawrenca Shulmana, čija je uspješna profesionalna karijera bila posvećena konceptualizaciji temeljnih pomažućih vještina u procesu socijalnog rada i kliničkoj superviziji. L. Shulman je autor knjige *Interactional supervision* koju je 1993. godine objavila *National Association of Social Workers*, kao i niza knjiga o vještinama pomaganja pojedincima, obiteljima i grupama. O značaju koji pojedinci imaju u usmjeravanju određene institucije na određene teme, u ovom slučaju kliničku superviziju, pokazuje činjenica da će od iduće godine ovaj skup organizirati Adelphi University Long Island, New York pod vodstvom profesora Andy Safjera. Ova promjena jasno korespondira s odlaskom L. Schulmana u mirovinu.

Konferencija se odvijala kroz četiri oblika rada – poludnevne radionice, plenarna predavanja, paralelna predavanja, okrugle stolove i poster-prezentacije. Zanimljivo je da su svi predavači čije su teme prihvaćane kao usmena izlaganja imali na raspolaganju 45 minuta, a paralelno se odvijalo 6 do 8 takvih predavanja. Ovaj oblik rada omogućio je da se zaista može nešto i reći i čuti o temi koja se prezentira. Takvih predavanja bilo je 40. Bilo je teško odlučiti se između 6 do 8 zanimljivih tema koje su se odvijale isto vrijeme. Zanimljiv je bio i format rada okruglih stolova koji su se odvijali istodobno u jednoj velikoj dvorani. U toj dvorani bilo je postavljeno 12 okruglih stolova s 10 do 12 stolica, a na stolu je bila napisana tema o kojoj se razgovaralo za tim stolom. Paralelno se odvijalo 12 tema. Neke od tema su npr. bile: »Učenje refleksije u superviziji, »Što možemo učiniti sa štetnom ili neodgovarajućom supervizijom?«, »Etička pitanja u superviziji«, »Kako se nositi u poteškoćama u supervizijskom radu?«. Svaka tema imala je voditelja koji je dao kratak uvod u temu, a zatim potaknuo raspravu. Nakon jednog sata, sudionici su mijenjali temu/stol.

Plenarna predavanja zaista su bila izvrsna. Posebno bih izdvojila završno predavanje Michaela Ellisa na temu »Povezivanje znanosti i prakse kliničke supervizije: Neke spoznaje, neke zablude« /*Bridging the science and practice of clinical supervision: Some discoveries, some misconceptions*/. Na početku je naglasio da ima relativno malo valjanih istraživanja u ovom području. Tim su više bile zanimljive spoznaje istraživanja koje je prezentirao kao metodološki i sadržajno relevantna. Kao najvažniji izdvojila bih niz istraživanja o učinku snimanje supervizijskih susreta i razine tjeskobe supervizanata. Pokazalo se da snimanje rada ne podiže značajno razinu tjeskobe supervizanata, iako se to često navodilo kao prepreku za snimanjem supervizijskih susreta za potrebe i kao dijela edukacije. Također se pokazalo da analiza snimljenog materijala na superviziji značajno doprinosi profesionalnom razvoju supervizora. M. Eliss je također otvorio značajnu temu štetnosti i neadekvatnosti supervizije. Njegova istraživanja pokazala su da se u superviziji često odvija proces koji nije koristan niti za supervizanta, a tako posredno niti za njegove klijente/korisnike. I jedna i druga tema predstavljaju i za nas izazov u istraživanju supervizijskog procesa. Pri tome, uzimajući u obzir razlike u supervizijskom kontekstu i tradiciji »američke« i »europske« škole supervizije, nije moguće koristiti iste upitnike i skale. Prvo bi bilo potrebno kvalitativnim pristupom definirati štetna i neodgovarajuća ponašanja supervizora, a zatim razvijati odgovarajuće evaluacijske instrumente primjerene našem okruženju.

Po mom mišljenju, ipak je najznačajnije bilo predavanje Michaela Carrola, iz Velike Britanije, pod nazivom »Supervizija: Krićka refleksija za transformativno ućenje« /*Supervision: Critical reflections for transformative learning*/. M. Carroll kao pravi doajen supervizije nesebićno je podijelio svoje iskustvo. Model razvojne odnosno reflektirajuće supervizije koji zastupa je kreativno i s puno mudrih refleksija vrsnog praktičara povezao s transformativnim ućenjem – ućenjem koje dovodi do promjene – a koje je po njegovom mišljenju suština supervizije.

Iako je model supervizije u USA drugačiji, na konferenciji se mogao vidjeti i novi trend koji postavlja izazov postojećoj praksi. Pod tim vidom izdvojila bih interaktivna predavanja o konstruktivističkoj superviziji i korištenju ekspresivnih tehnika u superviziji. S obzirom da su nam u Hrvatskoj bliske ekspresivne tehnike u superviziji, više bih se osvrnula na tzv. konstruktivističku superviziju. Kao što sam naziv govori, vezana je uz konstruktivistički pristup i različite perspektive u stvaranju profesionalne stvarnosti. U fokusu je značenje koje stvara supervizant o samom sebi kroz iskustvo s određenim klijentom, odnosno »osobna realnost« neke profesionalne situacije. U tom procesu posebna pozornost daje se konstrukciji naracije odnosno stvaranju priče (bilo priče korisnika ili priče svog profesionalnog razvoja koja počinje s »Bio/bila jednom (...)«). Koriste se i druge tehnike, kao npr. pisanje dnevnika, korištenje metafora.¹

Zanimljivo je bilo i predavanje o *on-line* superviziji. U ovom predavanju ne samo da smo mogli čuti prednosti, nedostatke i etička pitanja vezana uz *on-line* superviziju, već je ona bila i demonstrirana »u-živo«. Predavač je uspostavio vezu sa svojom supervizanticom na drugom kraju USA i demonstrirao način takvog rada. Imali smo priliku nakon kratke demonstracije pitati supervizanticu, također *on-line*, kava su joj iskustva, u čemu vidi prednosti, a u čemu nedostatke takve supervizije. S obzirom na dosta bogatu listu literature o e-terapiji (*on-line* terapiji) koju smo dobili na kraju predavanja, to je očito budućnost koja nas vrlo brzo očekuje.

Radionica koju sam pohađala sastojala se od dva bloka od po tri sata na temu srednje i završne faze supervizije. Vodili su je Lawrence Shulman i Alex Gitterman, doajeni socijalnog rada, grupnog rada i supervizije u SAD-u. Bilo je zanimljivo doživjeti kako su ova dva starija gospodina držali aktivnim gotovo 100 ljudi koji su bili na ovoj radionici. I to bez *power-point* prezentacije. Puni energije, duhoviti, ali ne površni. Jasno sam osjetila njihovo iznimno veliko iskustvo u vođenju grupa. Radionicu su započeli identificiranjem nekih pitanja polaznika vezanim uz srednji ili/i završnu fazu supervizije. Zatim su te primjere koristili u svom radu u koje su stalno i vješto uključivali polaznike.

S obzirom na to da nije lako prepričati šest sati interaktivnog rada, iznijet ću samo neke od pouka koje smatram da su posebno značajne. L. Shulman i A. Gitterman naglasili su da je važno »biti« tijekom supervizije i sa stručnjakom i s njegovim klijentom/korisnikom u isto vrijeme. Ne identificirati se ni s jednim od njih i ne izgubiti perspektivu. Ovdje je primjer jedne rečenice koja pokazuje kako je to moguće: »Očito vam je to težak slučaj; vidim da ste uradili sve što si mogli, a da se malo toga promijenilo (...) hajde da sad zajedno pogledamo još jednom kako se majka može osjećati u toj situaciji.« Po njihovom iskustvu, kad smo usmjereni samo na davanje usluga ili nove ideje, gubimo klijenta/korisnika odnosno supervizanta. Bitno je imati na umu i teškoću klijenta i supervizanta. Zbog toga naglašavaju da je važno koristiti perspektivu moći i osnaživanja ne samo za klijente već i za stručnjake. Ne treba podrazumijevati da stručnjaci imaju moć samo zato što su stručnjaci.

¹ Neke od tih ideja se mogu naći i na www.youtube.com/counseloredvideos.

Ono što me je posebno zadivilo tijekom konferencije bila je nesebičnost u dijeljenju iskustva bilo kroz popise literature, linkove na mrežnim stranicama s praktičnim prikazima, detaljne materijale kao dio svakog predavanja.

No također sam se suočila s nečim što sam već znala, ali sam tijekom ove konferencije zaista mogla doživjeti težinu činjenice da edukacija iz supervizije u USA zapravo ne postoji. Na samom kraju konferencije M. Ellis je ukazao na značaj tog problema i najavio da planira obići Europu, ponajviše Veliku Britaniju gdje postoji 80 obrazovnih programa za superviziju uključujući i jedan doktorski studij iz supervizije i ponovno vratiti tradiciji obrazovanja iz supervizije koju je Amerika izgubila razvijajući jedan specifičan sustav socijalne i zdravstvene skrbi uključujući mentalno zdravlje. Konkretno, u mnogim područjima, kao što je npr. rad s djecom u javnoj srb, mladima u sukobu sa zakonom, ovisnicima, HIV/AIDS oboljelima i njihovim obiteljima rade u najvećem broju osobe koje imaju trogodišnje obrazovanje i nisu licencirane kao klinički socijalni radnici, klinički psiholozi, savjetovatelji ili psihijatri. Rad ovih stručnjaka koji ne podliježu licenciranju superviziraju licencirani stručnjaci koji rade u tim istim službama/organizacijama, ali na višoj organizacijskoj razini. Ove supervizore licenca i viša razina obrazovanja koja uključuje jedan ili najviše dva kolegija iz supervizije, no ne nužno i dulje iskustvo, legitimira da budu supervizori onima koji su manje obrazovani ili u procesu edukacije. Ovakva praksa vjerojatno i objašnjavanja nalaze M. Ellisa da je čak 75% pomagača u nekoj fazi svog života imalo iskustva s neadekvatnom ili čak štetnom supervizijom. Također u ovom modelu supervizija je obavezna, a supervizori i supervizantni su unutar iste organizacije. Naravno da se u takvom modelu rada mogu dogoditi zanimljivi paralelni procesi vezani uz nedobrovoljnost između supervizora, supervizanta i nedobrovoljnog klijenta/korisnika. Smatram da je to jedan od razloga zbog kojeg se paralelnim procesima tijekom ove konferencije posvećivalo puno pozornosti. Također smatram da se u USA zapravo radi o organizacijskoj superviziji. Biti supervizor nije druga profesija već organizacijska pozicija čiji je cilj konzultacija u cilju boljeg rada na slučajevima, a u skladu s politikom službe odnosno organizacije u kojoj rade.

Da sažmem - na razini vještina, tehnika, teorija, ideja za istraživanje jako sam profitirala na ovoj konferenciji, no što se tiče same konceptualizacije supervizije i njezine organizacije predlažem da se i dalje držimo »europske škole« supervizije kojoj i sami pripadamo.

Priredila: Marina Ajduković